

Zuiderzeemuseum in het nieuws

Waterkelders uit achttiende eeuw ontdekt

VAN ONZE VERSLAGGEVER CEES BEEMSTER

ENKHUIZEN - Onder de binnentuin van het Zuiderzeemuseum aan de Wierdijk in Enkhuizen blijkt een groot keldercomplex uit de achttiende eeuw te bestaan. Al langer was bekend dat er een ondergrondse ruimte was, maar de ruimte blijkt veel groter dan gedacht. Het museum gaat de kelders gebruiken als wateropslagplaats voor de tuin.

Via een putdeksel in een van de paden van de binnentuin van het Binnenmuseum zijn de metersdiepe ondergrondse ruimtes toegankelijk. Het keldercomplex bestaat uit gemetselde muren en gemetselde bogen.

Feitelijk gaat het om zes afzonderlijke ruimtes van elk vier meter breed en met een lengte van vier meter. De kelders zijn drie meter en tachtig centimeter diep. Ze zijn met elkaar verbonden doordat in de muren doorgangen zijn gemaakt.

Leegezogen

„Tijdens een flinke regenbui stroomde onlangs het water hieruit naar buiten”, legt Kees Malingré van het Zuiderzeemuseum uit. Dat was aanleiding om de kelders leeg te halen en te inspecteren. Met behulp van een pompwagen die normaal voor de riolering wordt ge-

bruikt is het complex in een week tijd leeggezogen. Hierbij kwam ook een dikke laag slib naar boven.

„Het zijn simpel gemetselde gewelven”, zegt Malingré. „Ik denk dat deze ruimtes al gauw honderd jaar oud zijn.” Dat blijkt niet juist te zijn, vertelt Enkhuizer Jan Sietses. Hij werkt als bewaker in het museum en heeft van zijn collega's begrepen dat de kelders veel ouder zijn.

Deze collega's zijn aan een touw naar beneden gegaan. „Die jongens hebben beneden het jaartal 1755 ontdekt. Dit keldercomplex stamt dus uit de achttiende eeuw.”

De kelders staan via een ondergrondse pijp direct in verbinding met het havenwater achter het museum. Vermoed wordt daarom dat de ruimtes als wateropslagplaats dienst heb-

ben gedaan. „Deze ruimtes kunnen in het verleden als opslagplaats zijn gebruikt voor drinkwater”, aldus Malingré. Zeker is dat dit water later gebruikt werd als bluswater, getuige de leidingen die hiervoor destijds van boven naar deze ruimten zijn aangelegd.

Sietses vertelt dat de kelders ongeveer 380.000 liter water kunnen herbergen. „Ik wist wel dat hier een put zat. Die kwam voorheen uit in onze bibliotheek waarin daarvoor een zeilmakerij zat. Maar het was niet bekend dat deze ruimtes zo groot zouden zijn.”

Dikke palingen

„Tijdens het leeghalen”, vervolgt Sietses, „kwam hier zeer helder water uit. En dikke palingen, die blijkbaar niet meer weg konden komen.” Hij maakt met twee handen een rond gebaar om de dikte van de palingen aan te geven. Zijn collega's troffen op de bodem klinkertjes aan.

Ook bestuurslid Klaas Koeman van de historische vereniging Oud Enkhuizen gaat er vanuit dat de kelders zijn ge-

Medewerkers Gerrie Muizelaar (links) en Jack Vriend van het Zuiderzeemuseum bekijken een van de ondergrondse kelders onder de tuin van het Binnenmuseum aan de Wierdijk.

Foto Zuiderzeemuseum

bouwd als wateropslagplaatsen. „Het grondwater was brak, het havenwater zout en smerig. Dat kon men destijds niet als drinkwater gebruiken. Rijke families lieten ondergronds waterbakken bouwen om voldoende drinkwater te hebben. Daarin werd regenwater opgeslagen. Als er te kort was, kwamen waterschepen drinkwater aanvoeren.” Dit laatste zou volgens Koeman kunnen verklaren waarom de kelders met een pijp

in verbinding staan met de haven.

Dat de kelders zo fraai gemetseld zijn, hield volgens hem louter verband met de noodzaak goede waterdichte ruimtes te creëren waarin het water brandschoon bleef. „Dit soort waterbakken is in de achttiende eeuw meer gebouwd. Ten westen van de Westerkerk zitten ze ook nog. Zo groot als ze hier zijn, is wel bijzonder. Daardoor denk ik dat deze kelders eerder van de

VOC waren dan van rijke kooplieden die hier omheen woonden. Deze locatie was echt de goudkust.”

Koeman vertelt dat de meeste achttiende-eeuwse waterbakken in Enkhuizen in achtertuinen liggen. „Een enkele oude putdeksel ligt nog in de stoep.” Hij wil hierbij meteen een hardnekkig fabeltje ontzenuwen. „Doordat in de waterbakken gewelven en gangetjes zitten, gaat al heel lang het verhaal dat Enk-

huizen vol zit met ondergrondse gangen. Maar dat is echt een sprookje.”

Het museum laat de kelders intact, verzekert Malingré. „De ruimtes zien er schoon uit. We gaan deze gebruiken als opslagplaats voor water om ons gazon mee te sproeien.”

Vooralsnog bestaan geen ideeën om de kelders voor het publiek open te stellen. „Mischien dat we de foto's tentoonstellen.”